

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO – HUTNICZA

IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

WYDZIAŁ INŻYNIERII METALI I INFORMATYKI PRZEMYSŁOWEJ

KATEDRA TECHNIKI CIEPLNEJ I OCHRONY ŚRODOWISKA

**INSTRUKCJE DO ĆWICZEŃ LABORATORYJNYCH:
„TECHNIKA PROCESÓW SPALANIA”**

KRAKÓW 2011

SPIS TREŚCI

1. SPALANIE KINETYCZNE	3
2. WYZNACZENIE NORMALNEJ PRĘDKOŚCI SPALANIA GAZU	6
3. BADANIE WPŁYWU ŚREDNICY PALNIKA NA NORMALNĄ PRĘDKOŚĆ SPALANIA.....	9
4. BADANIE WPŁYWU TEMPERATURY MIESZANKI NA NORMALNĄ PRĘDKOŚĆ SPALANIA.....	14
5. SPALANIE DYFUZYJNE.....	18
6. POMIAR WSPÓŁCZYNNIKA WYPŁYWU Z DYSZY	22
7. ZAKRES MATERIAŁU DO ĆWICZEŃ.....	26
8. LITERATURA	26

ĆWICZENIE NR 1

SPALANIE KINETYCZNE

1. Cel ćwiczenia

Wizualna ocena płomienia kinetycznego przy różnych współczynnikach nadmiaru powietrza.

2. Stanowisko pomiarowe

Stanowisko pomiarowe składa się z:

- palnika kinetycznego o średnicy dyszy $d = 12 \text{ mm}$
- rurociągów doprowadzających gaz i powietrze
- wentylatora
- autotransformatora
- aparatury pomiarowej

3. Wykonanie ćwiczenia

Badanie przeskoku płomienia

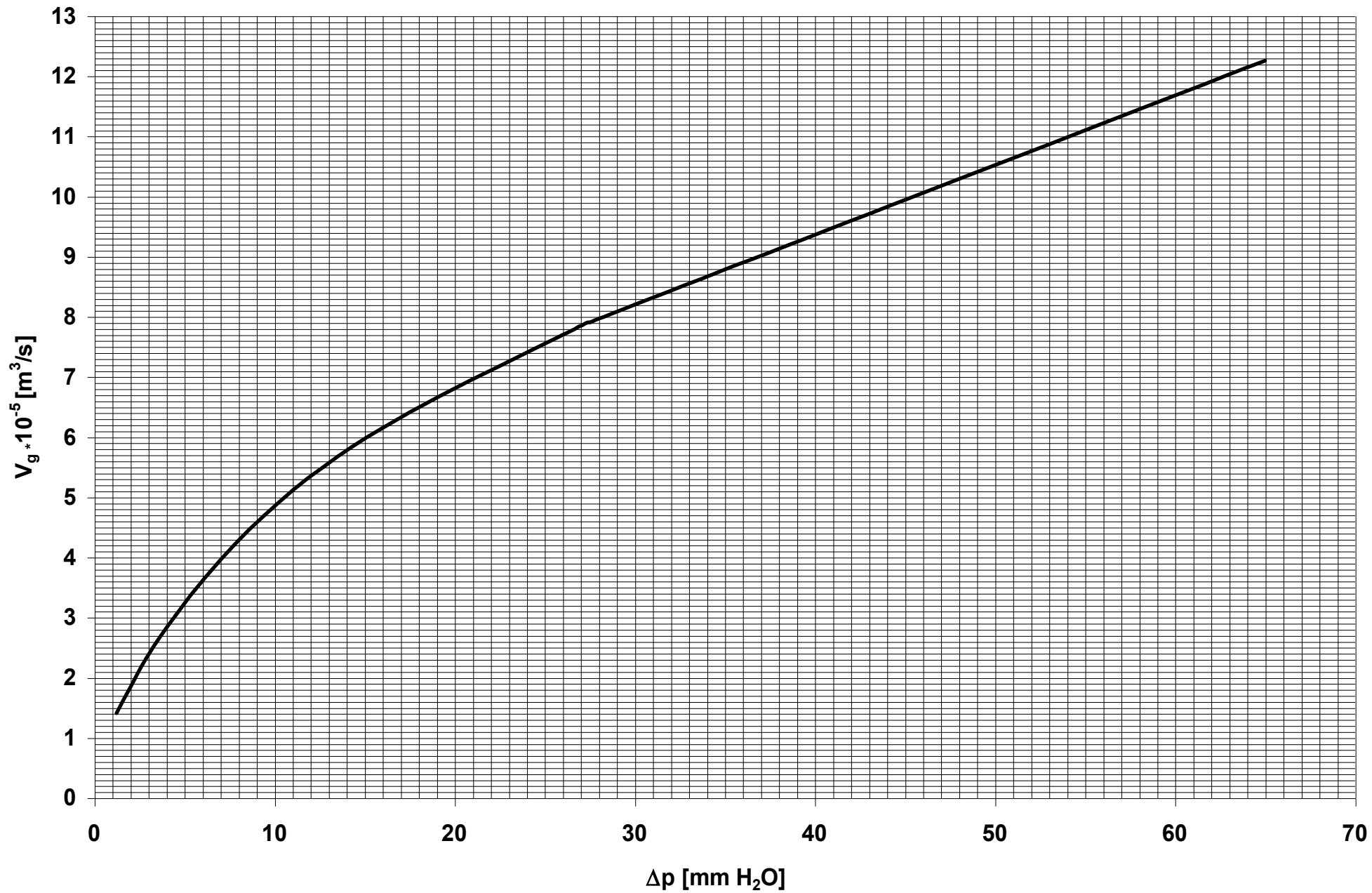
- otworzyć przepływ gazu i zapalić u wylotu palnika
- nastawić przepływ gazu tak, aby ciśnienie różnicowe przepływomierza wynosiło ok. $2 \text{ mm H}_2\text{O}$
- zwiększać stopniowo strumień powietrza zaworem regulującym do momentu **przeskoku płomienia** do palnika, następnie odciąć zaworem dopływ gazu, odczytać wskazania ciśnienia statycznego p i ciśnienie różnicowego Δp powietrza, przedmuchać palnik powietrzem, strumień objętości powietrza odczytać z charakterystyki reometru powietrza
- powtórzyć powyższe czynności zwiększając strumień gazu doprowadzanego do palnika tak, aby ciśnienie różnicowe przepływomierza zwiększyło się ok. $2 \text{ mm H}_2\text{O}$

Badanie odrywania płomienia

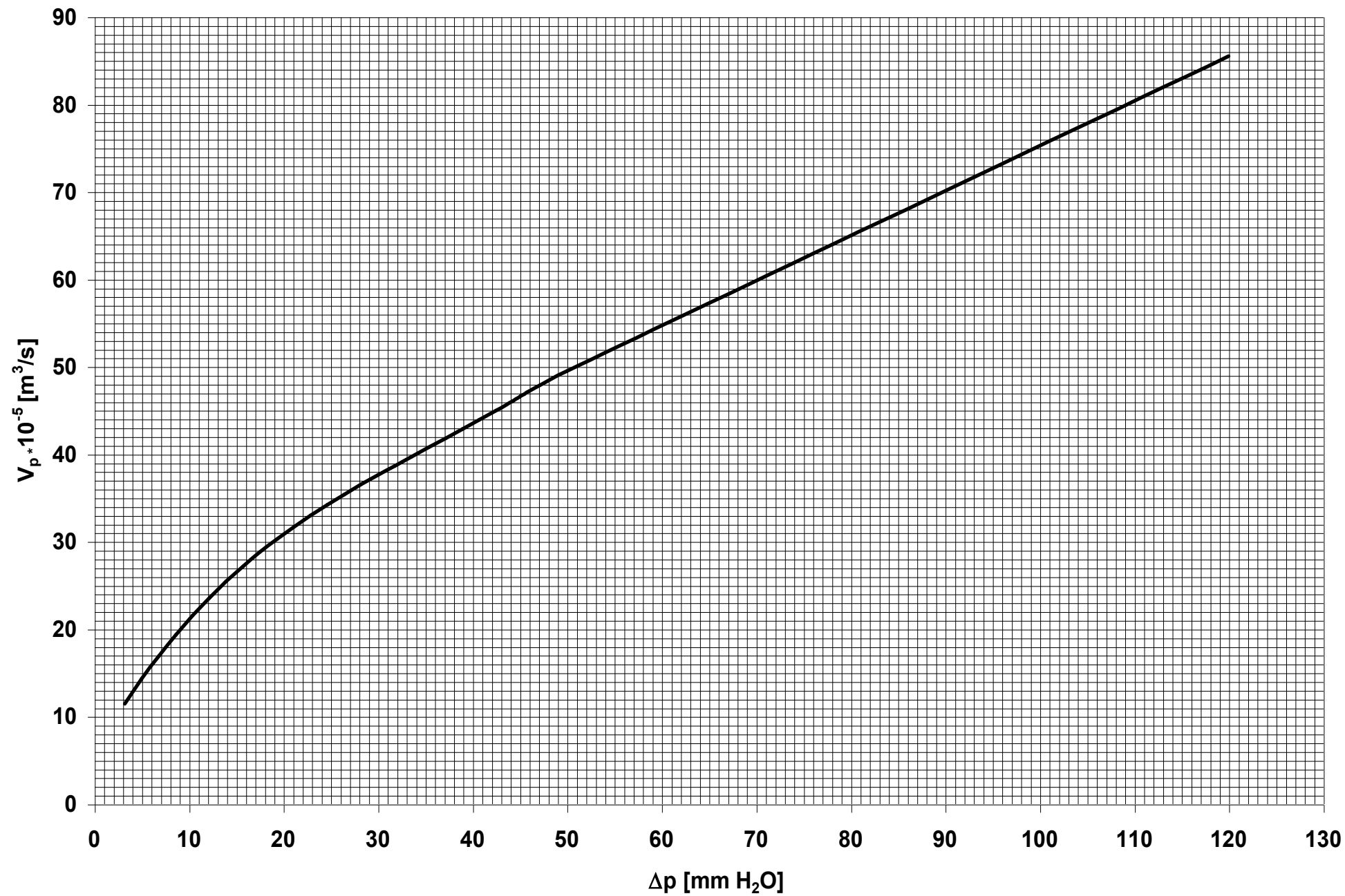
- otworzyć przepływ gazu i zapalić u wylotu palnika
- nastawić przepływ gazu tak, aby ciśnienie różnicowe przepływomierza wynosiło ok. $15 \text{ mm H}_2\text{O}$
- zaworem regulującym zwiększać stopniowo strumień powietrza dopływający do palnika do momentu **oderwania płomienia**, następnie odciąć zaworem dopływ gazu i odczytać wskazania ciśnienia statycznego p i ciśnienie różnicowego Δp dla powietrza, przedmuchać palnik powietrzem, strumień objętości powietrza odczytać z charakterystyki reometru powietrza
- powtórzyć powyższe czynności zwiększając strumień gazu doprowadzanego do palnika tak, aby ciśnienie różnicowe przepływomierza zwiększyło się ok. $15 \text{ mm H}_2\text{O}$

4. Sprawozdanie powinno zawierać

- cel ćwiczenia
- schemat stanowiska pomiarowego
- zestawienie wyników pomiarów
- obliczenia stosunku nadmiaru powietrza spalania przyjmując następujący skład chemiczny gazu ziemnego:
 $\text{CH}_4 = 98\%$, $\text{CO}_2 = 0,5\%$, $\text{O}_2 = 0,5\%$, $\text{N}_2 = 1\%$
- wykres stabilności płomienia
- opis płomienia kinetycznego w zależności od stosunku nadmiaru powietrza
- opis przeskoku i odrywania płomienia
- uwagi i wnioski

Wykres 1.1 Charakterystyka reometru gazu

Wykres 1.2 Charakterystyka reometru powietrza

ĆWICZENIE NR 2

WYZNACZENIE NORMALNEJ PRĘDKOŚCI SPALANIA GAZU

1. Cel ćwiczenia

Celem ćwiczenia jest wyznaczenie normalnej prędkości spalania gazu ziemnego z wykorzystaniem palnika Otto.

2. Stanowisko pomiarowe

Stanowisko pomiarowe składa się z:

- a) palnika Otto
- b) kalorymetru Junkersa
- c) barometru
- d) termometru

3. Wykonanie ćwiczenia

- a) otworzyć przepływ gazu i zapalić u wylotu palnika
- b) nastawić przepływ gazu tak, by ciśnienie różnicowe przepływomierza wynosiło ok. 40 mm H₂O
- c) regulować dopływ powietrza spalania tak, aby niebieski stożek wewnętrzny płomienia (czoło płomienia) miał wysokość na równi ze wskaźnikiem
- d) wyznaczyć za pomocą kalorymetru Junkersa ciepło spalania gazu Q_s
- e) odczytać liczbę Otto na wskaźniku palnika
- f) wyznaczyć z wykresu ($A w_n$) = f(liczba Otto) wartość

$$A w_n$$

gdzie:

w_n – normalna prędkość spalania gazu, mm/s,

$$A = \frac{\rho_{0g}}{\rho_{0p} Q_s}$$

ρ_{0g} , ρ_{0p} - gęstość gazu i powietrza ($p_0=101325$ Pa, $t_0 = 0^\circ\text{C}$), kg/m³,

Q_s – ciepło spalania gazu, MJ/m³

- g) obliczyć prędkość spalania gazu z zależności

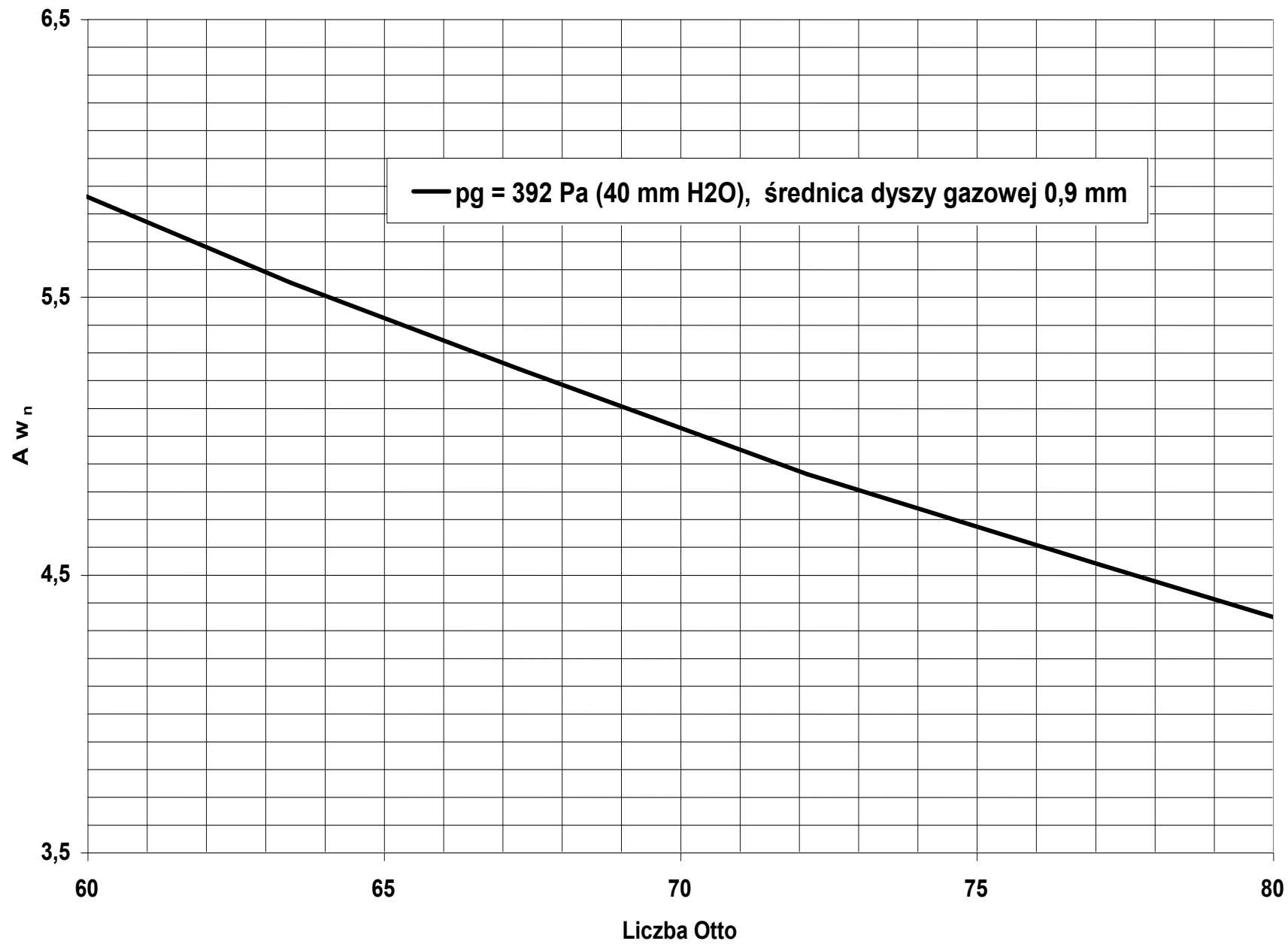
$$w_n = \frac{\text{Odczyt } A w_n}{A}, \text{ mm/s.}$$

- h) W obliczeniach należy przyjąć następujący skład gazu ziemnego:

CH₄ = 96%, CO₂ = 1%, O₂ = 0,5%, N₂ = 2,5%

4. Sprawozdanie powinno zawierać

- a) cel ćwiczenia
- b) schemat stanowiska pomiarowego
- c) zestawienie wyników pomiarów
- d) obliczenia i zestawienie wyników obliczeń
- e) uwagi i wnioski

Wykres 2.1. Wykres pomocniczy do wyznaczania normalnej prędkości spalania gazu ziemnego

ĆWICZENIE NR 3

BADANIE WPŁYWU ŚREDNICY PALNIKA NA NORMALNĄ PRĘDKOŚĆ SPALANIA

1. Cel ćwiczenia

Celem ćwiczenia jest określenie wpływu średnicy palnika na normalną prędkość spalania gazu, ocena wizualna płomienia oraz porównanie dwóch metod wyznaczania prędkości spalania: graficznej oraz analitycznej.

2. Stanowisko

Stanowisko pomiarowe składa się z:

- a) palnika kinetycznego o wymiennej średnicy dyszy palnika:
 $d = 2r = 5,2; 7,8; 8,5; 10,0; 12,2; 15,5 \text{ mm}$
- b) wentylatora z autotransformatorem
- c) układu do pomiaru strumienia objętości gazu i powietrza spalania
- d) liniału do pomiaru wysokości wewnętrznego stożka płomienia
- e) statywu z aparatem cyfrowym

3. Wykonanie ćwiczenia

- a) na palnik założyć dyszę $d = 10,0 \text{ mm}$
- a) otworzyć przepływ gazu i zapalić u wylotu palnika
- b) wyregulować przepływ gazu i powietrza spalania do uzyskania wyraźnego niebieskiego wewnętrznego stożka w płomieniu (czoło płomienia)
- c) zmierzyć wysokość stożka
- d) przy tym samym strumieniu gazu i powietrza spalania zmierzyć wysokość stożka dla pozostałych dysz
- e) powtórzyć pomiary dla innych strumieni gazu i powietrza spalania

4. Sprawozdanie powinno zawierać

- a) cel ćwiczenia
- b) schemat stanowiska pomiarowego
- c) zestawienie wyników pomiarów
- d) wyznaczenie kąta φ na cyfrowym obrazie płomienia
- e) obliczenia i zestawienie wyników obliczeń
- f) wykres zależności $w_n = f(d)$, dla różnych wartości stosunku nadmiaru powietrza
- g) porównanie wyznaczania normalnej prędkości spalania dwoma metodami graficzną oraz analityczną.
- h) uwagi i wnioski

5. Uwagi do sprawozdania

W obliczeniach należy przyjąć następujący skład gazu ziemnego:

$\text{CH}_4 = 96\%$, $\text{CO}_2 = 1\%$, $\text{O}_2 = 0,5\%$, $\text{N}_2 = 2,5\%$

Metoda analityczna

Normalną prędkość spalania gazu należy obliczyć z zależności:

$$w_n = 100 \frac{\dot{V}_g + \dot{V}_p}{\pi r \sqrt{r^2 + h^2}}, \text{ cm/s}$$

gdzie:

$\dot{V}_g$ – strumień objętości gazu, m^3/s , ($p_0=101325 \text{ Pa}$, $t_0 = 0^\circ\text{C}$),

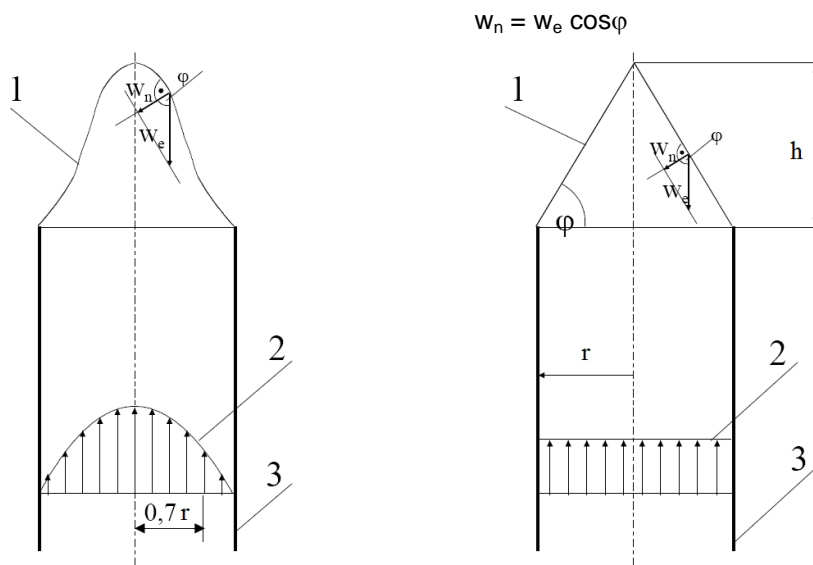
$\dot{V}_p$ – strumień objętości powietrza spalania, m^3/s , ($p_0=101325 \text{ Pa}$, $t_0 = 0^\circ\text{C}$),

r – promień dyszy palnika, m,

h – wysokość niebieskiego wewnętrznego stożka w płomieniu, m.

Metoda graficzna

Normalną prędkość spalania gazu należy wyznaczyć z obrazu graficznego płomienia jako składową normalną prędkości efektywnej przemieszczania się strefy reakcji (czoła, frontu płomienia) względem przepływającej laminarnie lub nieruchomej jednorodnej mieszanki palnej w palniku typu Bunsena.

Rys.2. Schemat przekroju wewnętrznego stożka spalania w postaci rzeczywistej i uproszczonej rozkładu prędkości mieszanki palnej; 1, czoło płomienia; 2, rozkład prędkości przepływu mieszanki; 3, palnik

Kąt φ pomiędzy wektorem w_n i wektorem w_e ma tę samą wartość co kąt pomiędzy promieniem r i poboczną stożka l (podobieństwo trójkątów). Kąt ten mierzy się w odległości $0,7r$ od osi palnika, gdyż w tej właśnie odległości lokalna prędkość wypływu mieszanki jest równa prędkości średniej (wynika to z parabolicznego profilu prędkości przepływu mieszanki w palniku).

Prędkość efektywną wyznaczyć w oparciu o strumienia objętościowe gazu i powietrza oraz pole przekroju poprzecznego palnika.

$$w_e = 100 \frac{\dot{V}_g + \dot{V}_p}{\pi r^2}, \text{ cm/s}$$

Normalną prędkość spalania można obliczyć ze wzoru:

$$w_n = w_e \cdot \cos \varphi = 100 \frac{\dot{V}_g + \dot{V}_p}{\pi r^2} \cdot \cos \varphi$$

gdzie:

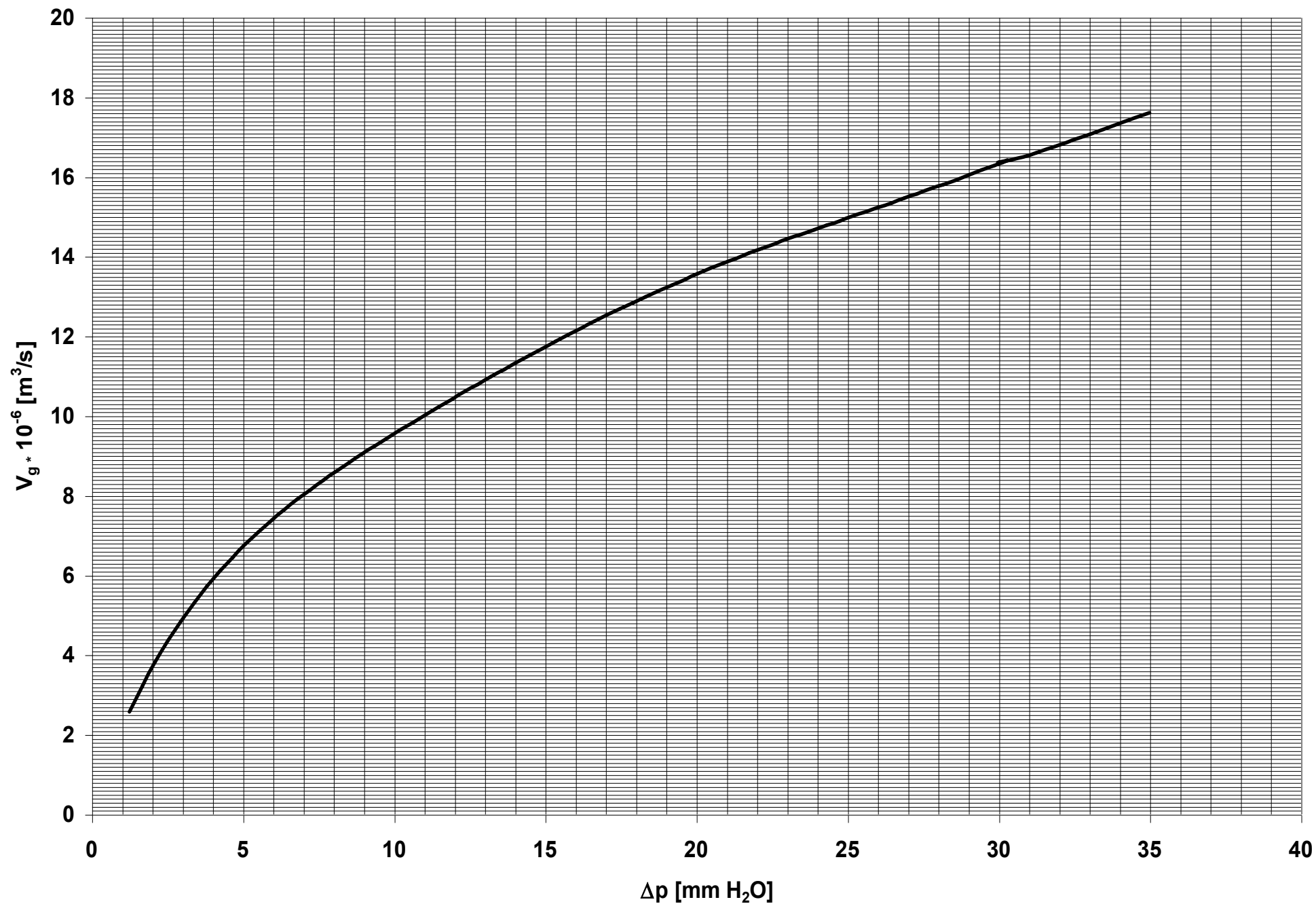
$\dot{V}_g$ – strumień objętości gazu, m^3/s , ($p_0=101325 \text{ Pa}$, $t_0 = 0^\circ\text{C}$),

$\dot{V}_p$ – strumień objętości powietrza spalania, m^3/s , ($p_0=101325 \text{ Pa}$, $t_0 = 0^\circ\text{C}$),

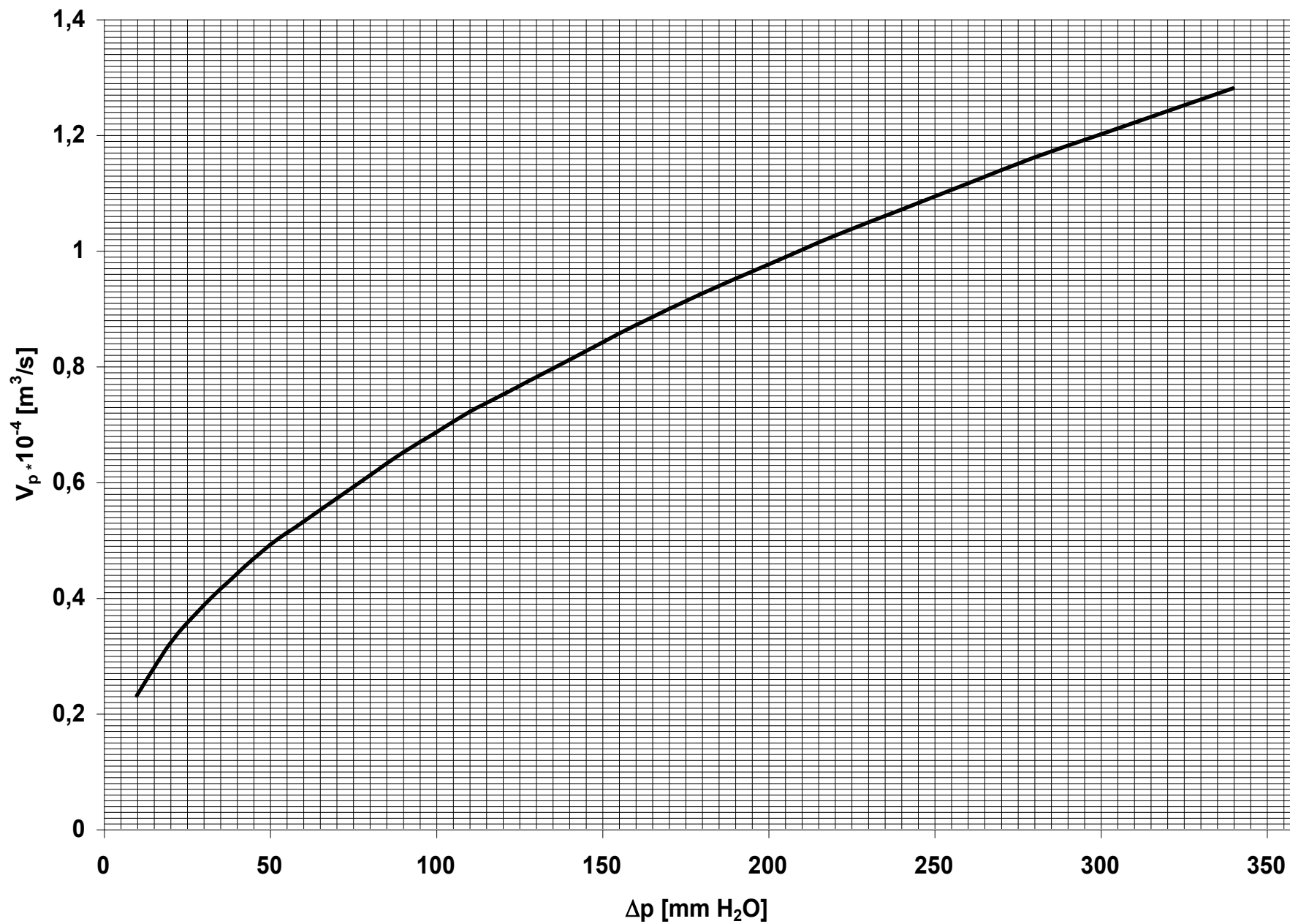
w_e – normalna prędkość efektywna,

r – promień dyszy palnika, m ,

h – wysokość niebieskiego wewnętrznego stożka w płomieniu, m .

Wykres 3.1. Charakterystyka reometru gazu

Wykres 3.2. Charakterystyka reometru powietrza

ĆWICZENIE NR 4

BADANIE WPŁYWU TEMPERATURY MIESZANKI NA NORMALNĄ PRĘDKOŚĆ SPALANIA

1. Cel ćwiczenia

Celem ćwiczenia jest określenie wpływu podgrzewania substratów spalania (gazu i powietrza spalania) na normalną prędkość spalania gazu.

2. Stanowisko

Stanowisko pomiarowe składa się z:

- a) palnika kinetycznego o średnicy dyszy $d = 10 \text{ mm}$
- b) wentylatora
- c) podgrzewacza
- d) układu do pomiaru temperatury mieszanki gazowo–powietrznej
- e) liniału do pomiaru wysokości wewnętrznego stożka płomienia

3. Wykonanie ćwiczenia

- a) otworzyć przepływ gazu i zapalić u wylotu palnika
- b) wyregulować za pomocą zaworu gazowego i powietrznego przepływ gazu i powietrza spalania tak, aby wyraźny niebieski stożek wewnętrzny w płomieniu (czoło płomienia) miał wysokość około 5 cm
- c) podłączyć zasilanie podgrzewacza mieszanki
- d) przy pomocy autotransformatora zmieniać napięcie zasilające podgrzewacz
- e) przeprowadzić pomiar wysokości płomienia po każdej zmianie temperatury mieszanki o $\Delta t = 20 \text{ K}$

4. Sprawozdanie powinno zawierać

- a) cel ćwiczenia
- b) schemat stanowiska pomiarowego
- c) zestawienie wyników pomiarów
- d) zestawienie wyników obliczeń
- e) wykres zależności $w_n = f(t_m)$, gdzie t_m - temperatura mieszanki, °C.
- f) uwagi i wnioski

5. Uwagi do sprawozdania

W obliczeniach należy przyjąć następujący skład gazu ziemnego:

$\text{CH}_4 = 98\%$, $\text{CO}_2 = 0,5\%$, $\text{O}_2 = 0,5\%$, $\text{N}_2 = 1\%$

Normalną prędkość spalania gazu należy obliczyć z zależności:

$$w_n = 100 \frac{\dot{V}_g + \dot{V}_p}{\pi r \sqrt{r^2 + h^2}}, \text{ cm/s}$$

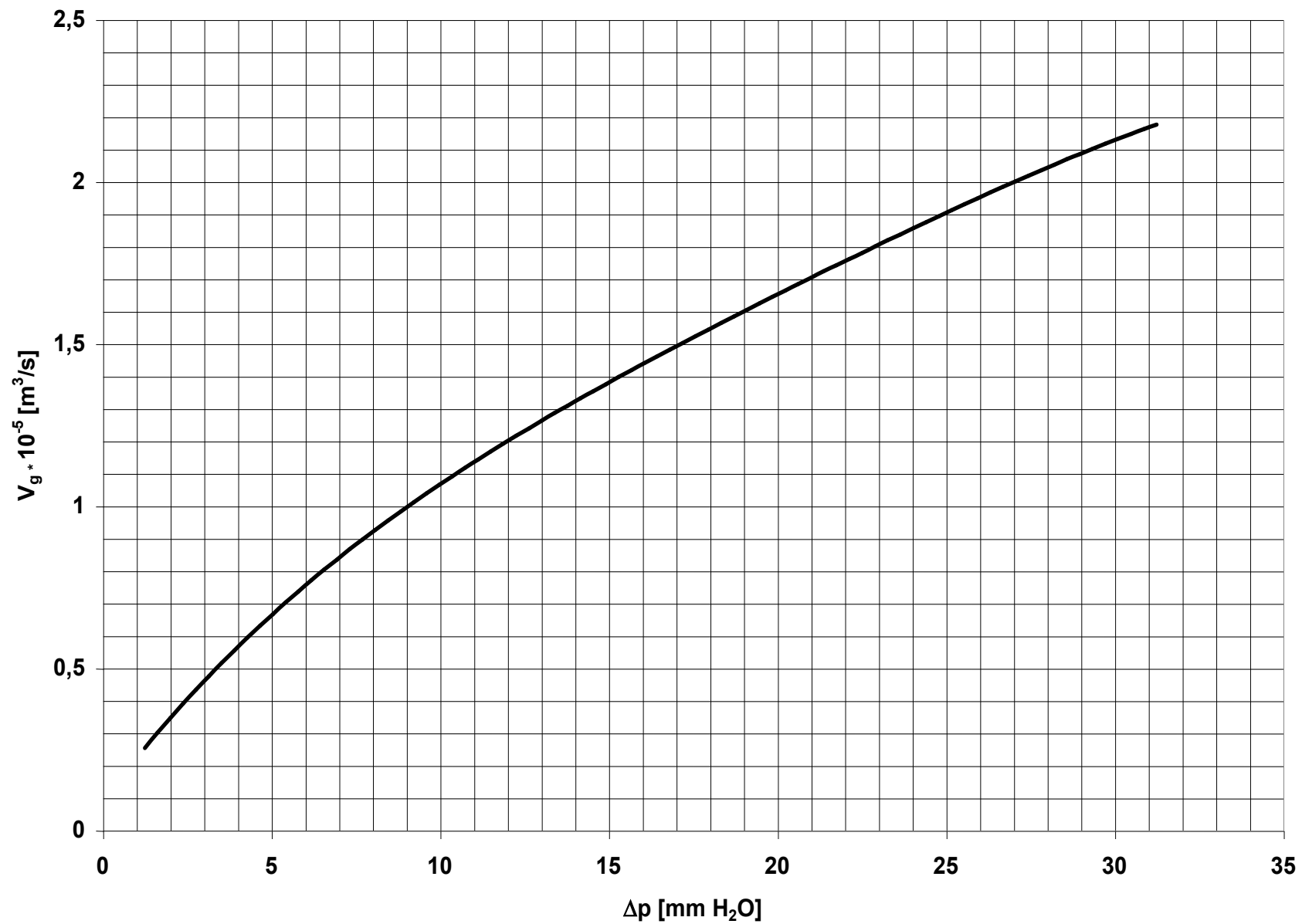
gdzie:

$\dot{V}_g$ – strumień objętości gazu, m³/s, ($p_0=101325$ Pa, $t_0 = 0^\circ\text{C}$),

$\dot{V}_p$ – strumień objętości powietrza spalania, m³/s, ($p_0=101325$ Pa, $t_0 = 0^\circ\text{C}$),

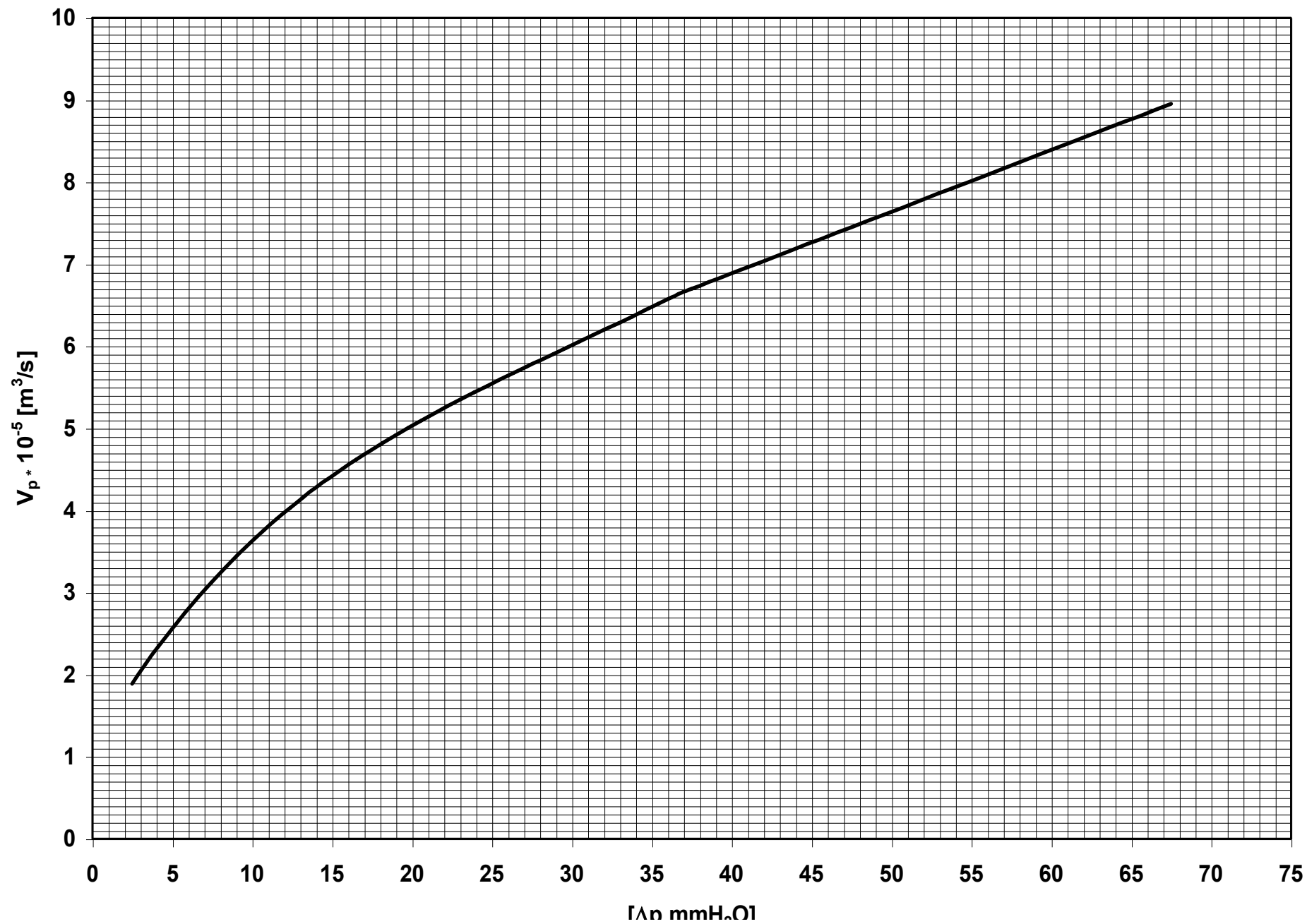
r – promień dyszy palnika, m,

h – wysokość niebieskiego wewnętrznego stożka w płomieniu, m.

Wykres 4.1 Charakterystyka reometru gazu

Wykres 4.2 Charakterystyka reometru gazu

ĆWICZENIE NR 5

SPALANIE DYFUZYJNE

1. Cel ćwiczenia

Celem ćwiczenia jest badanie obszaru stabilności płomienia dyfuzyjnego oraz wizualna ocena tego płomienia przy różnych wartościach stosunku nadmiaru powietrza.

2. Stanowisko pomiarowe

Stanowisko pomiarowe składa się z :

- a) palnika dyfuzyjnego
- b) rurociągów doprowadzających gaz i powietrze spalania
- c) wentylatora
- d) autotransformatora
- e) aparatury do pomiaru strumienia objętości gazu i powietrza spalania

3. Wykonanie ćwiczenia:

- a) otworzyć przepływ gazu i zapalić u wylotu palnika, ustalić strumień gazu, odczytać wskazania ciśnienia statycznego p i ciśnienie różnicowego Δp gazu, a następnie odczytać strumień objętości gazu z charakterystyki reometru gazu
- b) zwiększać stopniowo strumień powietrza do palnika zaworem regulującym do momentu **oderwania** płomienia, odczytać wskazania ciśnienia statycznego p i ciśnienia różnicowego Δp powietrza, strumień objętości powietrza odczytać z charakterystyki reometru powietrza
- c) nie zmieniając strumienia gazu dopływającego do palnika (stałe obciążenie cieplne palnika), zwiększyć przepływ powietrza do momentu **zdmuchnięcia** płomienia, odczytać wskazania ciśnienia statycznego p i ciśnienia różnicowego Δp powietrza i odciąć dopływ gazu, strumień objętości powietrza odczytać z charakterystyki reometru powietrza
- d) powtórzyć pomiary dla różnych wartości strumienia gazu do wartości maksymalnej wynikających z możliwości stanowiska pomiarowego

4. Sprawozdanie winno zawierać :

- a) cel ćwiczenia
- b) schemat stanowiska pomiarowego
- c) zestawienie wyników pomiarów
- d) obliczenie stosunku nadmiaru powietrza λ dla gazu ziemnego o następującym składzie chemicznym: $\text{CH}_4 = 98\%$, $\text{CO}_2 = 0,5\%$, $\text{O}_2 = 0,5\%$, $\text{N}_2 = 1\%$
- e) zestawienie wyników obliczeń
- f) wykresy $w = f(\lambda)$ dla odrywania płomienia
- g) uwagi i wnioski

5. Podstawowe zależności do obliczeń:

$$W = W_p + W_g$$

$$W_p = \frac{\dot{V}_p}{\pi(r_1^2 - r_2^2)}$$

$$W_g = \frac{\dot{V}_g}{\pi r_3^2}$$

gdzie: W_p - prędkość wypływu powietrza,

W_g - prędkość wypływu gazu,

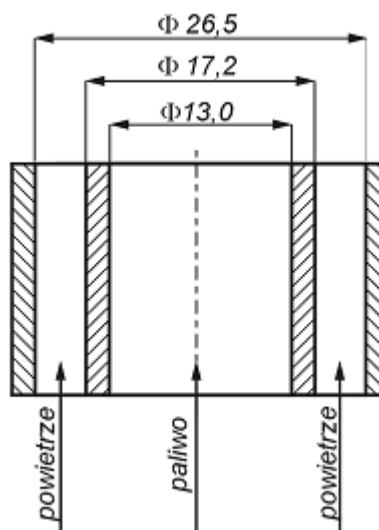
$$2r_1 = d_1 = 26,5 \text{ mm}$$

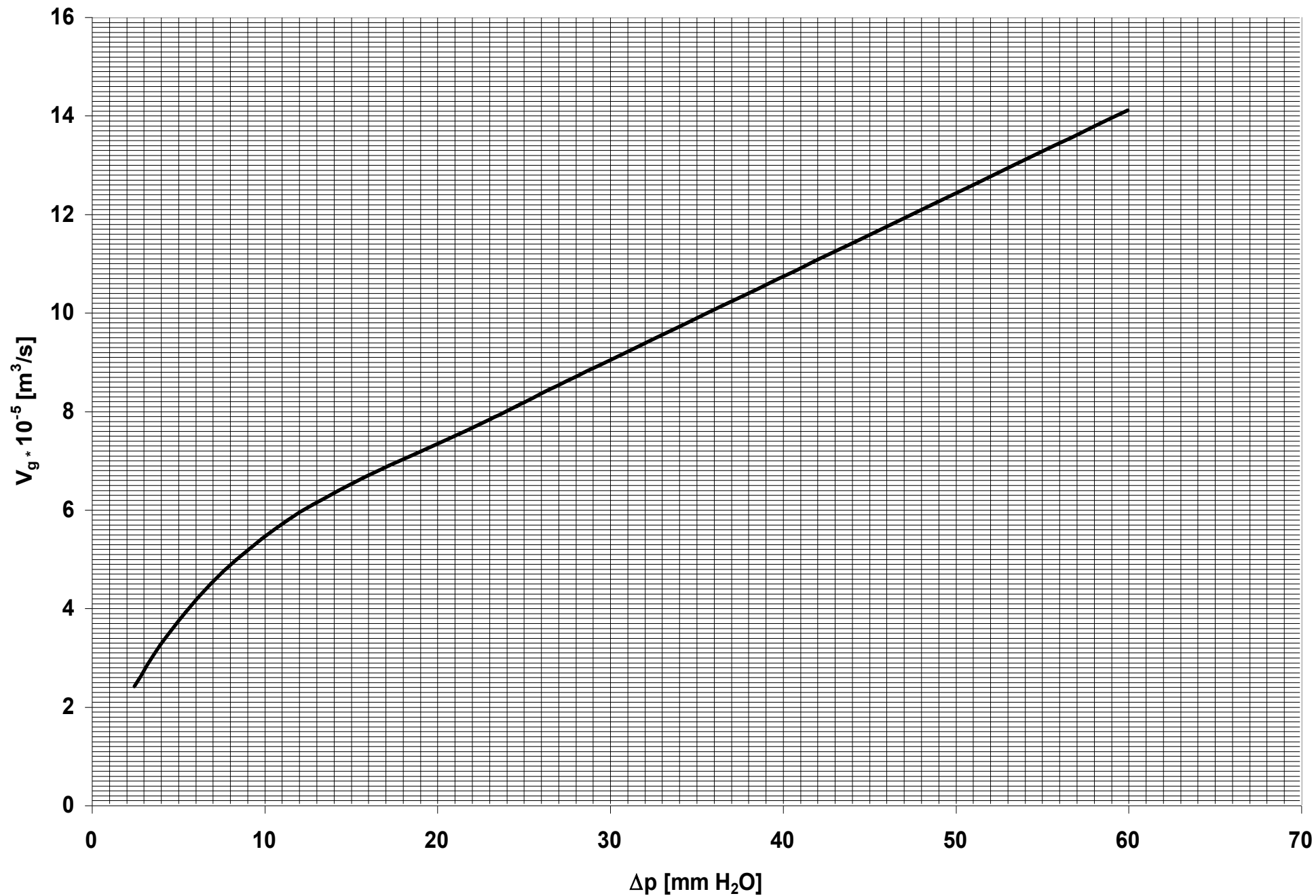
$$2r_2 = d_2 = 17,2 \text{ mm}$$

$$2r_3 = d_3 = 13 \text{ mm}$$

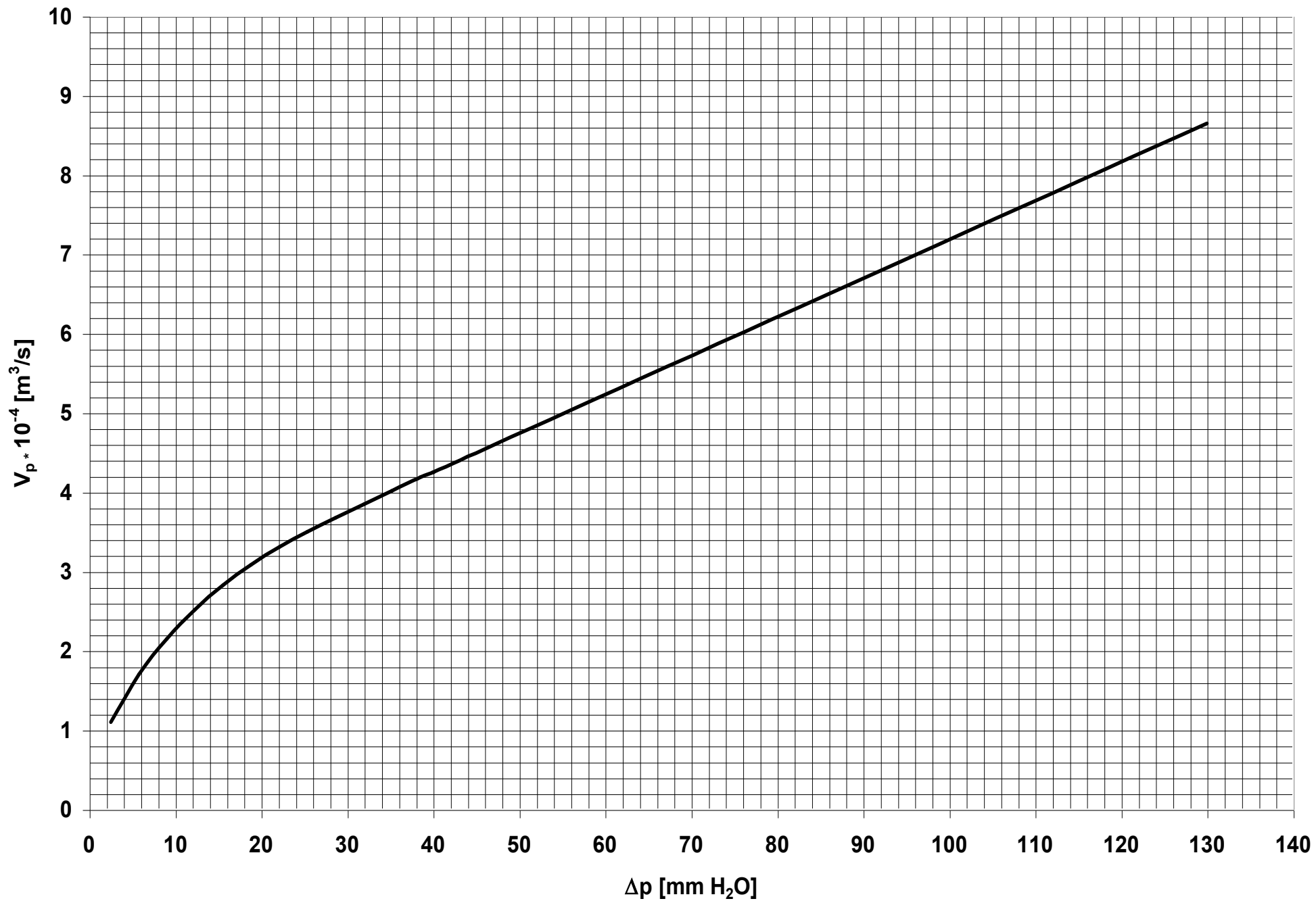
$\dot{V}_p, \dot{V}_g$ - strumień objętości powietrza i gazu

6. Przekrój wylotu palnika dyfuzyjnego:

Wykres 5.1 Charakterystyka reometru gazu

Wykres 5.2 Charakterystyka reometru powietrza

ĆWICZENIE NR 6

POMIAR WSPÓŁCZYNNIKA WYPŁYWU Z DYSZY

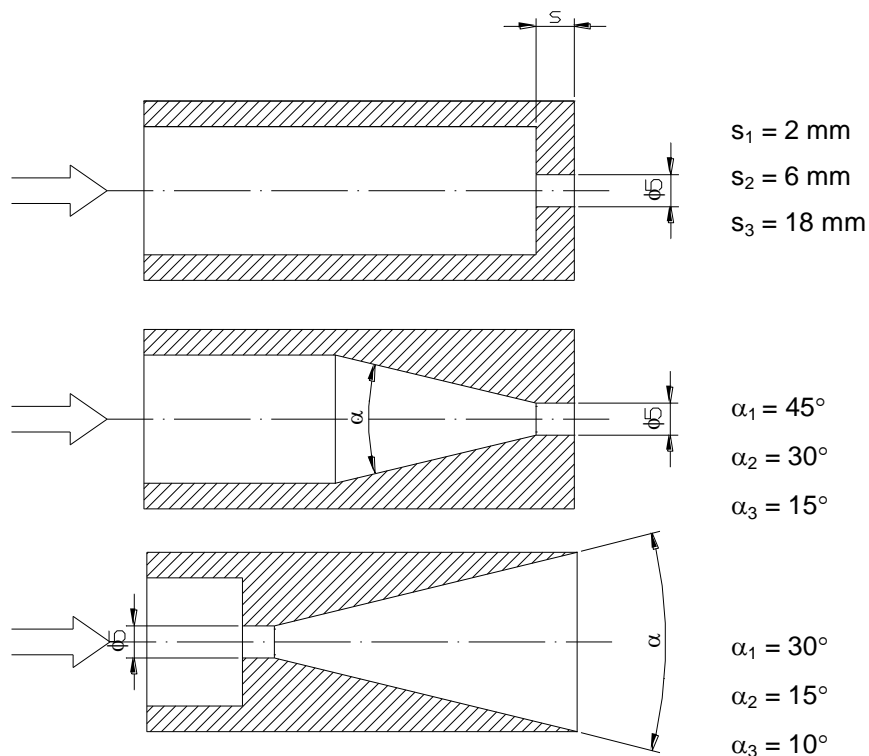
1. Cel ćwiczenia

Celem ćwiczenia jest wyznaczenie współczynnika wypływu z dyszy oraz określenie wpływu kształtu dyszy na jego wartość.

2. Stanowisko pomiarowe

Stanowisko pomiarowe składa się z:

- palnika
- wymiennych dysz (rys.1)
- wentylatora
- autotransformatora
- U - rurki do pomiaru ciśnienia przed dyszą
- U – rurki i zwężki do pomiaru przepływu powietrza spalania
- barometru i termometru

Rys. 1 Przekrój poprzeczny wymiennych dysz palnika

3. Wykonanie ćwiczenia

- z wybranej grupy dysz nałożyć dowolną na palnik
- za pomocą autotransformatora regulować napięcie zasilające wentylator, tak aby ciśnienie w rurociągu doprowadzającym powietrze do palnika wynosiło ok. 100, 200, 300 mm H₂O
- odczytać wskazania ciśnienia statycznego p i ciśnienie różnicowego Δp powietrza, a następnie strumień objętości powietrza z charakterystyki reometru powietrza
- powtórzyć te czynności dla pozostałych dysz wybranej grupy
- odczytać ciśnienie barometryczne i temperaturę powietrza
- powtórzyć ćwiczenie dla pozostałych grup dysz

4. Sprawozdanie powinno zawierać

- cel ćwiczenia
- schemat stanowiska pomiarowego
- zestawienie wyników pomiarów
- obliczenia i zestawienie wyników obliczeń
- omówienie wpływu kształtu dyszy na wartość współczynnika wypływu oraz strumień przepływu czynnika
- uwagi i wnioski

5. Uwagi do sprawozdania:

Przy niskim ciśnieniu początkowym gazu wypływającego z dyszy, kiedy gęstość gazu nie ulega zmianie, teoretyczną prędkość wypływu opisuje zależność

$$w = \sqrt{\frac{2(p_1 - p_2)}{\rho}}, \text{ m/s}$$

gdzie:

- p₁ – ciśnienie gazu w przewodzie przed dyszą (absolutne), Pa,
- p₂ – ciśnienie otoczenia, do którego wypływa gaz (absolutne), Pa,
- ρ – gęstość gazu, kg/m³.

Strumień objętości płynu wypływającego z dyszy można obliczyć z wzoru

$$\dot{V} = \Phi F w = \Phi F \sqrt{\frac{2(p_1 - p_2)}{\rho}} = \Phi \frac{\pi d^2}{4} \sqrt{\frac{2(p_1 - p_2)}{\rho}}, \text{ m}^3/\text{s}$$

gdzie:

- F – powierzchnia przekroju dyszy, m²,
- w - prędkość przepływu płynu w przewodzie, m/s,
- d – średnica dyszy, m,
- Φ - współczynnik wypływu z dyszy.

Uwaga:

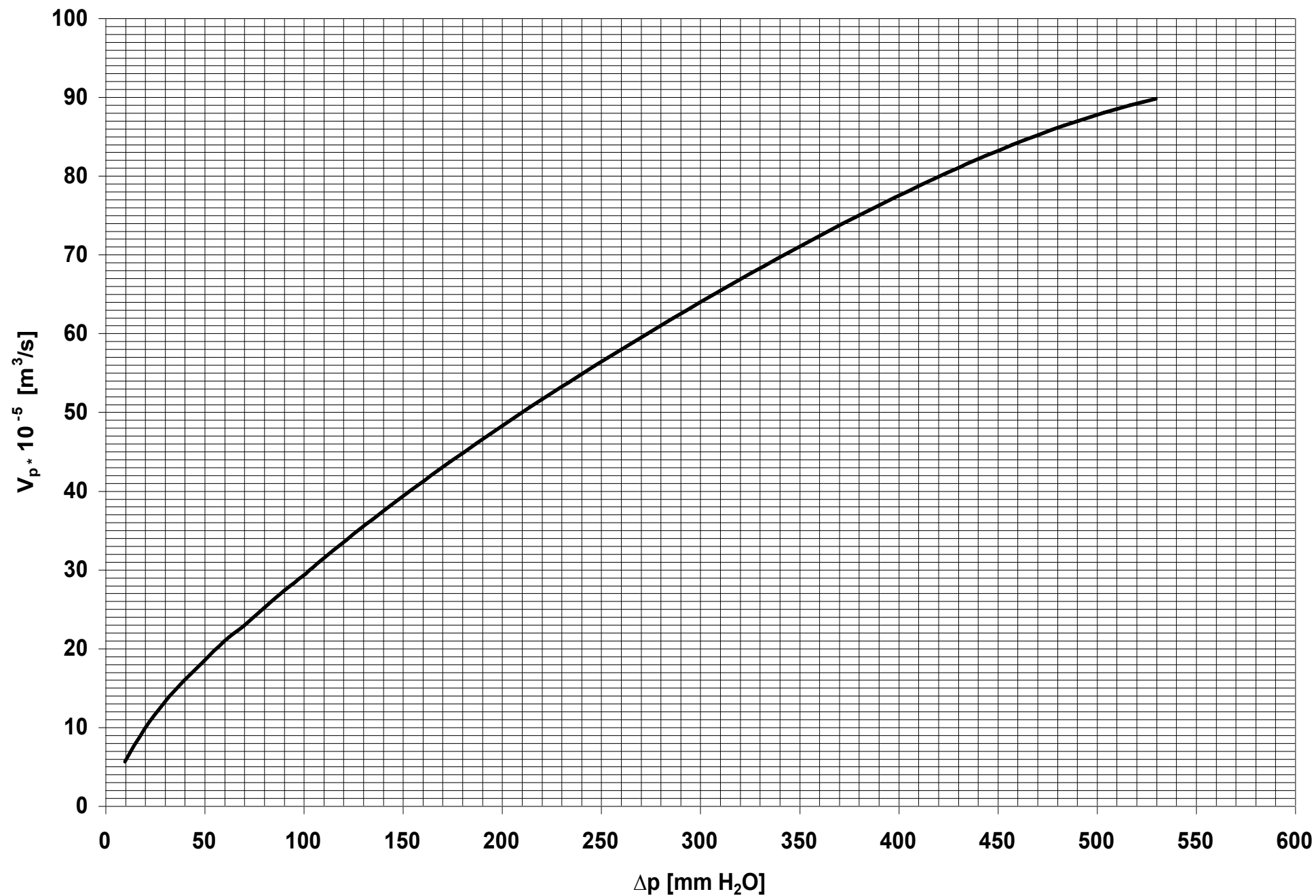
- ! Jeżeli w obliczeniach wykorzystuje się gęstość gazu podaną w warunkach rzeczywistych (temperatura i ciśnienie rzeczywiste), wówczas prędkość wypływu i strumień objętości są wartościami rzeczywistymi.
- ! Jeżeli gęstość gazu podana jest w warunkach odniesienia (temperatura $t_0 = 0^\circ\text{C}$, ciśnienie $p_0 = 101325$ Pa), wówczas obliczona prędkość wypływu i strumień objętości są wartościami jakie wystąpiłyby gdyby temperatura i ciśnienie gazu były identyczne jak odniesienia.

Gęstość powietrza $\rho_0 = 1,2929 \text{ kg/m}^3$ ($t_0 = 0^\circ\text{C}$, $p_0 = 101325$ Pa)

Współczynnik wypływu z dyszy można obliczyć z zależności

$$\Phi = \frac{4 \dot{V}}{\pi d^2 \sqrt{\frac{2(p_1 - p_2)}{\rho}}}$$

Wykres 6.1. Charakterystyka reometru powietrza

ZAKRES MATERIAŁU DO ĆWICZEŃ

4.1. Wiadomości podstawowe:

Jednostki stosowane w technice cieplnej. Rodzaje paliw stosowanych w przemyśle, występowanie, otrzymywanie i ich własności. Stechiometria spalania. Termodynamika gazów, powietrze wilgotne. Temperatura: spalania, zapłonu, samozapłonu. Granice palności gazów. Pomiar temperatury, pomiar strumienia objętości i masy płynów. Wypływ z dyszy.

4.2. Wiadomości szczegółowe:

Ćw. I i II – Spalanie kinetyczne – mieszanie, dyfuzja, zapłon, płomień, własności płomienia. Stabilizacja płomienia. Metody pomiaru i obliczeń prędkości spalania.

Ćw. III i IV – Spalanie kinetyczne i pośrednie – mieszanie, dyfuzja, zapłon, płomień. Wpływ warunków zewnętrznych na stabilizację spalania. Palniki kinetyczne oraz ich zastosowanie.

Ćw. V i VI – Spalanie dyfuzyjne – mieszanie dyfuzyjne, zapłon i płomień. Własności płomienia. Palniki dyfuzyjne i zastosowanie. Palniki dyfuzyjne.

LITERATURA

- 1 Notatki z wykładów
- 2 Jarosiński J. :Techniki czystego spalania, WNT, Warszawa , 1996
- 3 Kordylewski W.,: Spalanie i paliwa. Wrocław, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej 2008
- 4 Nocoń J, Poznański J., Słupek S. Rywotycki M.: Technika cieplna – przykłady z techniki procesów spalania, AGH, Kraków, 2007
- 5 Petela R.: Paliwa i ich spalanie, Politechnika Śląska, Gliwice, 1978
- 6 Pomiary cieplne cz. I i II. Fodemski T.R. Warszawa, WNT 2001
- 7 Słupek S., Nocoń J., Buczek A.: Technika cieplna – Ćwiczenia obliczeniowe, AGH, Kraków,2002
- 8 Szargut J.: Termodynamika. Warszawa, WNT 2000
- 9 Wójcicki S.: Spalanie, WNT, Warszawa 1969